

Potilasasiamiehen palvelut

LAPIN SAIRAANHOITOPIIRI
LAPPI BUOHCCEDIKŠUNBIIRE

Oikeus hyvään hoitoon ja kohteluun

Potilaalla on oikeus terveydentilansa edellyttämään hyvään hoitoon käytettävissä olevien voimavarojen rajoissa. Hänellä on myös oikeus hyvään kohteluun.

Hyvä hoito on lääketieteellisesti perusteltua ja hoito toteutuu sujuvana hoitoketjuna ja turvallisesti. Hyvä hoito on näyttöön, vaikuttaviin hoitomenetelmiin ja hoitosuositukseen perustuvaa. Potilaan hyvä kohtelu tarkoittaa tapaa, jolla potilaaseen suhtaudutaan hoitotilanteessa, miten häntä kuunnellaan ja miten hänen mielipiteensä otetaan huomioon hoidon aikana.

Hyvään hoitoon kuuluu tarvittaessa tutkimusta, hoitoa tai lääkinnällistä kuntoutusta koskeva suunnitelma, joka laaditaan yhteisymmärryksessä potilaan kanssa. Suunnitelmassa kerrotaan miten potilaan hoito järjestetään ja millaisella aikataululla. Mikäli potilas ei kykene osallistumaan hoitoonsa, laaditaan hoitosuunnitelma potilaan omaisen tai läheisen taikka hänen laillisen edustajansa kanssa.

Potilaalle kerrotaan riittävästi tietoa sairaudestaan ja hoitoon liittyvistä asioista, kuten hoitovaihtoehdoista, hoidon vaikutuksesta sekä sen riskeistä. Terveydenhuollon ammattilaisten kuuluu antaa selvitys potilaalle oma-aloitteisesti, ei pelkästään silloin, kun potilas sitä kysyy. Tieto kerrotaan ymmärrettävällä tavalla ja mahdollisuuksien mukaan huolehditaan tulkkauksesta. Tulkkia voidaan tarvita myös silloin, kun hoidetaan puhe- tai aistivammaista potilasta.

Selvitystä ei kuitenkaan anneta, jos potilas ei sitä tahdo. Selvitystä ei anneta myöskään silloin, kun on ilmeistä, että sen antamisesta aiheutuisi vakavaa vaaraa potilaan hengelle tai terveydelle.

Itsemääräämisoikeus

Potilasta hoidetaan yhteisymmärryksessä hänen kanssaan. Jos potilas kieltäytyy tietystä hoidosta tai hoitotoimenpiteestä, häntä on mahdollisuuksien mukaan hoidettava yhteisymmärryksessä muulla lääketieteellisesti hyväksyttävällä tavalla.

Yhteisymmärrys tarkoittaa sitä, että potilaan mielipide otetaan selvälle ennen hoidon toteuttamista ja potilaalle annetaan tietoa hoidosta ja sen riskeistä. Päätöksen hoidon toteuttamisesta tekee kuitenkin aina terveydenhuollon ammattihenkilö, joka yleensä on hoitovastuussa oleva lääkäri.

Potilaalla on oikeus kieltäytyä ehdotetusta hoidosta. Tällöin potilas ottaa vastuun omasta tilanteestaan ja hoitoa jatketaan muulla lääketieteellisesti hyväksyttävällä tavalla.

Kun potilas hoidetaan psykiatrisessa sairaalassa, vaikka potilas ei itse haluaisi sitä, puhutaan tahdosta riippumattomasta hoidosta. Tahdosta riippumaton hoito perustuu mielenterveyslakiin ja laissa säädetyt rajoittamistoimenpiteet koskevat ainoastaan tahdosta riippumattomassa hoidossa olevia potilaita. Kaikille potilaille kuuluvat oikeudet ovat voimassa myös tahdosta riippumattoman hoidon aikana.

Jos potilas on tyytymätön päätökseen, jolla hänet on määrätty tahdosta riippumattomaan hoitoon, potilaalla on oikeus tehdä valitus hallinto-oikeudelle, joka voi ainoastaan muuttaa hoitoon määräämistä koskevaa päätöstä. Valitus on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä, kun kirjallinen päätös on annettu potilaalle tiedoksi. Ohjeita valituksen tekemiseen on päätöslomakkeessa.

Potilas voi tehdä myös valituksen hallinto-oikeudelle, jos hän katsoo, että ilman perusteluja hänen mahdollisuuksiaan yhteydenpitoon sairaalan ulkopuolelle rajoitetaan tai hänen ei anneta hallinnoida omaa omaisuuttaan.

Vajaakykyisen potilaan oikeudet

Jos täysi-ikäinen potilas ei mielenterveyshäiriön, kehitysvammaisuuden tai muun syyn vuoksi pysty päättämään hoidostaan, on potilaan laillista edustajaa, lähiomaista tai muuta läheistä kuultava ennen tärkeän hoitopäätöksen tekemistä. Näin saadaan selville millainen hoito parhaiten vastaisi potilaan tahtoa.

Alaikäisen potilaan oikeudet

Jos alaikäinen ikänsä ja kehitystasonsa perusteella kykenee päättämään hoidostaan, häntä on hoidettava yhteisymmärryksessä hänen kanssaan.

Terveystieteiden ammattihenkilön arvioi oma-aloitteisesti voiko alaikäinen osallistua omaan hoitoon koskevaan päätöksentekoon. Ikäraja ei ole määritetty, vaan päätös perustuu aina arvioon. Hoidosta vastaavan terveydenhuollon ammattihenkilö - yleensä lääkäri - arvioi milloin alaikäinen on riittävän kypsä päättämään hoidostaan ja tietojensa luovuttamisesta.

Potilasasiakirjat ja salassapito

Tutkimuksia ja hoitoa koskevat tiedot kirjataan potilasasiakirjoihin, joita saavat käyttää potilaan hoitoon osallistuvat henkilöt. Asiakirjat pidetään salassa sivullisilta. Myös omaiset katsotaan sivullisiksi. Tietoja voidaan antaa sivullisille vain potilaan suostumuksella tai lakiin perustuvalla oikeutuksella. Alaikäisellä voi ikänsä ja kehitystasonsa perusteella olla oikeus kieltää tietojen antaminen huoltajalle.

Potilaalla on oikeus tarkistaa omat tietonsa ja pyytää oikaisua niihin. Potilaan tarkastamisoikeutta voidaan rajoittaa, jos hoitava lääkäri arvioi tästä olevan haittaa potilaalle tai muulle henkilölle. Jos tarkastusoikeutta rajoitetaan, potilaan pitää saada siitä selvitys.

Jos potilas haluaa tietoja potilasasiakirjoistaan hoitojakson päätyttyä, hänen tulee pyytää niitä kirjallisesti. Potilaalla on myös mahdollista tarkastaa ketkä ovat käyttäneet potilasasiakirjatietoja.

Potilasasiamies

- antaa tietoa potilaan oikeuksista
- neuvoo miten potilas voi toimia ollessaan tyytymätön hoitoon tai kohteluun
- neuvoo hoitoon liittyvissä vahinkoasioissa.

Lapin keskussairaalan potilasasiamies toimii myös Utsjoen, Inarin, Kittilän, Kolarin, Pellon, Muonion ja Enontekiön kuntien sekä yksityisten palveluntuottajien - MedInari, Rovaniemen radiologit Oy ja Palvelukoti Kotipetäjä - potilasasiamiehenä.

Potilasasiamies ei ota kantaa lääketieteellisiin ratkaisuihin, eikä hän ratkaise hoitoon liittyviä ongelmia. Hoitoon tai kohteluun liittyvissä ongelmissa ja epäselvyyksissä on hyvä ensin keskustella hoitoa antaneen poliklinikan, vuodeosaston, vastaanoton henkilökunnan tai heidän esimiestensä kanssa.

Hoitoon tai kohteluun tyytymätön potilas voi tehdä muistutuksen terveydenhuollosta vastaavalle johtajalle (johtava lääkäri tai johtajaylilääkäri). Potilaalla on oikeus saada muistutukseen vastaus kohtuullisessa ajassa. Potilas voi tehdä myös kantelun terveydenhuoltoa valvoville viranomaisille (Valvira, aluehallintovirasto, eduskunnan oikeusasiamies).

Jokaisella terveyden- ja sairaudenhoitoa harjoittavalla organisaatiolla on oltava vakuutus potilasvahinkojen varalta. Lääkkeenkäyttäjien turvana on lääkevahinko-vakuutus, joka korvaa Suomessa myytävien tai kulutukseen luovutettujen lääkkeiden käyttäjille aiheutuneita yllättäviä haittavaikutuksia. Vahingon sattuessa potilasasiamies neuvoo potilasta vahinkoilmoituksen tekemisessä.

Potilasasiamies on tavoitettavissa puhelimitse

pääsääntöisesti ma–pe 040 506 0083 tai 016 328 7903

- henkilökohtaista tapaamista varten on suositeltavaa varata aika

Potilasasiamiehen toimisto

sijaitsee Lapin keskussairaalassa pääsisäänkäynnistä vasemmalla, jossa opasteet.
Ounasrinteentie 22 Rovaniemi.